

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТРСТВА КУЛЬТУРЫ і ПРАУЛЕННЯ САЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 22 (985)

Субота, 29 мая 1954 года

Цана 50 кап.

Да заканчэння тэатральнага сезона

Спраўдны мастак-творца заўсёды чула праслухоўвае да жыцця і ніколі не траціць з ім сувязі. Толькі смеласць пранікнення ў жыццё спрыяе пачыненню пачаткам пошукаў, здароваму спароніцтву талентаў, росквіту яркай індывідуальнасці.

Нельга напружана калектывы драматычных тэатраў рэспублікі, што яны не шукалі свежых вобразаў, вострыя і тыповыя канфлікты. Пошукі новага ў мінулым сезоне вяліся рознымі шляхамі. У адным выпадку — гэта было імяніце ўбагаціць рэпертуар п'есамі тых жа праў, якія яшчэ не займалі ў ім належнае месца. Так, купалаўцы ў пачатку сезона аддалі шмат увагі камедыі. Коласавічы ўбагацілі свой рэпертуар такімі сацыяльнымі драмамі, як «Гайці» У. Дабуба і «Лаша» В. Вольскага, якія ўпершыню ставіліся на сцэне беларускага тэатра.

Рэспубліканскі рускі тэатр настолькі працаваў над манументальнымі творами «Порт-Артур» і «Авечая крывіца», класіфікацыя аб напешанні мастацкага афармлення спектакляў.

Пашыраны ініцыятыва належыць і тэатру імя Л. БСМБ. Ён упершыню на беларускай сцэне адзініў пастаноўку чэхавскай «Чайкі».

Тэатр драмы і камедыі Беларускага тэатра пазнаміў сваё гледачоў з мала выданай п'есай «Вір» А. Остроўскага.

Але ці можна сцвярджаць, што карысна, за асобнымі выключэннямі, рэпертуарныя пошукі заўсёды былі падмацаваныя яркай і свежай рэжысёрскай думкай, значнымі акцёрскімі ўладкамі?

Адзін з найбольш удумлівых і таленавітых спецыялістаў мінулага сезона — «Гайці» ў тэатры імя Якуба Коласа (пастаноўка М. Міцкевіча, мастацкае афармленне А. Грыгар'янца). У гэтым спектаклі амаль усё нова, ярка і свежа.

Асабліва павучальна для многіх рэжысёраў, якія не даяршвалі маладым артыстам, тое, што выдатныя поспеху ў драматычных ролях Крэйстафа (арт. М. Яромка) і французскага генерала Давяра (арт. М. Федар'юскі) дасягнулі акцёрскага моладзі.

Будзь рэжысёрскія і акцёрскія ўдачы і ў спектаклях іншых тэатраў рэспублікі. Лепшай апёкай гэтых спектакляў з'яўляецца тая прыхільнасць, з якой прынялі іх глядачы, і добрыя наведванне тэатра.

Але многае яшчэ даляжа не задавальняе ў творчай рабоце нашых калектываў.

Слушнымі застаюцца пратэсты да рэпертуару, усё яшчэ таматычна абмежаванага, аднастайнага на зместу, а часам не пазбаўленага і ідэйных заган. Адаючы ўвагу сатыры, кіраўнікі тэатраў аднак не заўважалі ў асобных п'есах — «Гібель Пампея», «Госці», а часткова і ў «Дачка пракурора» — памылкова аднастайнавання савецкай рэалістычнай, фальшывата паказу з'яўляюцца.

Рэпертуар тэатраў за мінулы год не ўбагаціўся значнымі п'есамі аб выдатных маральных і інтэлектуальных якасцях будаўніцтва камунізму, якія перадаюць усё пераходы ў імя дасягнення высокай мэты. Савецкі чалавек жыве поўнапрофным творчым жыццём. Для героя нашага часу характэрны хвалючыя патрыятычныя пачуцці, высокая грамадская ідэя, нястомныя пошукі новага, глыбінны думкі. Але нашы драматургі і тэатры ўсё яшчэ слаба скарыстоўваюць багацце і разнастайнасць мастацкіх жанраў для ўвасаблення ўнутранага свету савецкіх людзей, у прыватнасці, жанры гераічнай драмы, трагедыі, лірычнай п'есы.

Аднакова захапіўшыся камедыямі, у якіх не заўсёды з належнай грунтоўнасцю крытыкуюцца адмоўны з'явы быццў, наводзяць некаторыя выдатныя клопаты тэатраў не правільна належнага клопату аб тым, каб на сцэне была паказана роля сацыялістычных будняў, каб ярка

і ўсебакова ўвасабленне знайшоў вобраз камуніста-кіраўніка і арганізатара народных мас горада і вёскі.

Велічыня ідэй могуць перадаць у жыўым сцэнічным вобразах толькі тыя рэжысёры і акцёры, якія валодаюць пачуццём часу, дасканалым майстэрствам і здольнасцю ўбачыць у жыцці самае важнае і тыповае.

«Нельга адраваць чалавека ад жыцця», — пісаў К. С. Станіслаўскі, — і думаць, што з яго можа выпрацавацца які-небудзь сапраўдны актёр. Актёр — гэта сіла, якая адлюстроўвае жыццё».

Адна з істотных хібаў рэжысуры ў спектаклях мінулага сезона — няўважлівасць да ансамблевай спецыфіцы, да таго, каб кожны актёр жыў галоўнай думкай, «звышзадачай» усяго твора. Гэта адчуваецца нават у спектаклях з самастойнай і спецабавівай творчай манерай пастаноўшчыка. У «Вогненным месце» (пастаноўка Л. Рахленкі), па сутнасці, толькі з Браварскай ў ролі Грыны Дубравінай з належнай неіакалічнай глыбінёй перадала творчыя ідэі драматурга, а астатнія вобразы ішчэ ў той ці іншай ступені не даспрацаваны.

Рэжысёры К. Саннікаў і Л. Мазалеўская разам з мастаком Б. Елісеевым, захапіўшыся дугаряднымі рысамі і дэталімі камедыі «Выбачайце, калі ласка!», павяржлівым і вонкавым сцэнічным грамадствам, значна менш увагі аддалі свёржэнню яе крытычнага пафосу і асабіста станоўчых ідэй.

У «Порт-Артур» (рэжысёр В. Федар'юскі) станоўчыя героі ў пераважнай большасці слабы паддаены на сцэне за адмоўнасцю. Гэта зніжае патрыятычны пафос спектакля.

А стаячы самы выдатны твор Лёна да Вега «Авечая крывіца», мастацкае кіраўніцтва Рускага тэатра не пакладаліся, каб у цэнтральнай ролі Лаўрэніі выступіла артыстка, творчыя дзеянні і майстэрства якой адпавядалі б гэтай ролі. Нельга было забыцца на тое, што ролю Лаўрэніі, якая ў свой час стварыла славу «гераічнай сімфоніі» (К. Станіслаўскі), рускага тэатра геніяльнай М. Ермолавай, пашырылі іграць толькі артысткі з трагедыйным талентам.

Вельмі турбуе становішча рэжысуры ў тэатры імя Янкі Купалы, які на працягу двух год не меў фактычна галоўнага рэжысёра, а ў апошнім сезоне і галоўнага мастака. У Гродзенскім тэатры спектаклі вышываны стаяць актёры, якія не маюць належнага вопыту. Не на многа лепшае становішча ў Магілёўскім тэатры, у калектыве драмы і камедыі Беларускага тэатра. А між тым, ніхто ніяк сур'ёзна не паклапаціўся, каб у новым сезоне ўрэнне вырашыць праблему рэжысёрскага кадраў.

Некаторыя спектаклі мінулага сезона на-сапраўднаму не хвалюць, не прыносяць таго эстэтычнага задавальнення, якога можна чакаць ад значных твораў тэатральнага мастацтва. Да іх належыць — першы, пазбаўлены арыгінальнай думкі спектакль «За двама жайцамі» ў Магілёўскім (былым Ініскім) драматычным тэатры, «Пігмаліён» у Рускам тэатры, «Дачка пракурора» ў тэатры імя Янкі Купалы і іншыя.

Ужо стала дрэннай «традыцыяй» тэатраў рэспублікі сістэматычнае невмыканне рэпертуарных планаў. Гэта адраецца таму, што планы складаюцца ўпраўдленнем на справы мастацтва Міністэрства культуры БССР без сапраўднага ўліку канкрэтных магчымасці іх рэалізацыі. А ў тых выпадках, калі рэпертуарны план выкладзены, гэта, на жаль, зроблена за лік зніжэння патрабавальнасці да якасці асобных спектакляў.

Чула праслухоўвацца да голасы жыцця, нястомна павышаць свой густ і майстэрства — адзіна верны шлях нашых тэатраў калектываў да новага ўздыму рэальных калектываў да мастацтва Савецкай Беларусі.

Аб 150-годдзі з дня нараджэння М. І. Глінкі

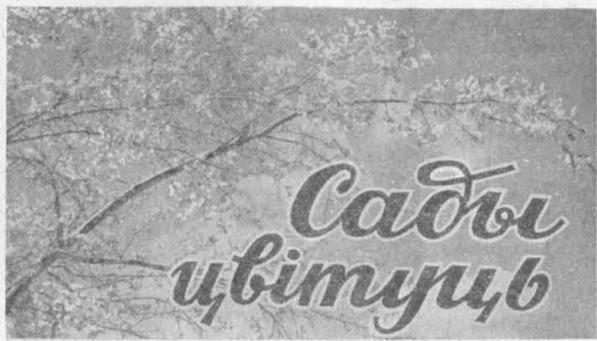
У сувязі са спаўняючымся 1 чэрвеня 1954 года 150-годдзем з дня нараджэння вядомага рускага кампазітара М. І. Глінкі ўтворан Усеаюзны юбілейны камітэт у наступным складзе: Шастаковіч Д. Д. (старшыня), Саладубнікаў А. В. (намеснік старшыні), Александр'яў Г. В., Александр'яў І. П., Алексеева Е. П., Ашрафі М. А., Барсава В. В., Бешалаў Н. Н., Гаіор А. М., Гарадзецкі Б. П., Данілаў Н. Н., Даронін П. І., Зуева Т. М., Івановіч Н. А., Кабалеўскі Д. Б., Кара-Караў П. К., Кешанаў В. С., Кавіці Ф. Е., Лыбанав Т. Н., Мелік-Пашаеў А. Ш., Міронава З. В., Міхайлаў М. Д., Мравіцкі Е. А., Мухатаў В. М., Швейцар Ш. М., Райсін М. О., Свешнікаў А. В., Салаўёў-Садой В. П., Уланова Г. С., Фурцава Е. А., Хачатурян А. І., Халадзілі А. А., Хрэніцаў Т. Н., Шапорня Ю. А., Ярусціўскі Б. М. У юбілейныя дні адбудуцца ўрачыстыя павядзэнні ў Маскве ў Вялікім тэатры

ры Саюза ССР, у Ленінградзе ў тэатры оперы і балету імя С. М. Кірава і ў гор. Смаленску.

Ленінградскай Дзяржаўнай акадэмічнай канцэртнай і харавому вышэйшаму музычнаму Цэнтральному музею музычнай культуры і сярэдняй школе ў гор. Калынін прывоена імя М. І. Глінкі.

У Маскве, Ленінградзе і Смаленску нарыхтоўваюцца юбілейныя выстаўкі, прысвечаныя жыццю і творчасці вядомага кампазітара. На будынках, у якіх жыў і працаваў М. І. Глінка, будуць устаноўлены мемарыяльныя дошкі.

Міністэрства культуры ССР арганізуюць у юбілейныя дні ў многіх гарадах краіны лекцыі і даклады аб жыцці і творчасці М. І. Глінкі, канцэрты з яго твораў. На сцэнах оперных тэатраў у гэтыя дні будуць паказаны оперы Глінкі «Іван Сусаніні» і «Русан і Людміла».

Невысокая хударлявая жанчына паволі ідзе па алеі, уздоўж якой стаяць велізарныя веваяны ліпы. Яна ўважліва агляда прыгожы і такі дарагі ёй куток, глыбока ўдыхае свежае веснавае паветра. Калі дзвух тыдняў жанчына не выходзіла на працу — хварэла.

Як непазванальна змянілася за гэты час усё вакол: і алеі, і парк, і сады. У зялёным аксамітым ўбор апраўлены ліпы. Малодзе лісце, нібы прыкрытае лакам, блішчыць на сонцы. Яшчэ некалькі крокаў: і перад вачыма — пышныя бэзы, абсыпаныя белымі і ліловымі гронамі-кветкамі. А з парку дасягаюць салодкія пошпачы — песні вясны, славы жыцця.

Вясна! Лепшая пара году, час нараджэння крылатых спадзяванняў і мар, час росквіту невычэрпных сіл прыроды. У глыбокім задуманні падыходзіць Эма Пятроўна да яблынавага саду. Дарагі падрунак падрыхтавала вясна сціплай пастаноўшчыцы. Нібы на парад вытрымлівае перад сваім строгім камандзірам пышныя яблыні. На парад яны з'явіліся не ў штодзённым уборы, а ў вясновай форме: кроны іх вельмі падобны на бануяныя яркакабелыя і ружаватае колеру шапкі-велічкі.

І стаяць яблыні ў дзівоўных ажурных сукенках. Павее ладонны вясняны ветрык — радасна ўсміхнуцца яны безліччу сваіх думных кветак — і зноў цягнуцца ў неба, бліжэй да сонца. Што можа быць прыгажэй, як цвіценне саду вясной!

Крыху далей стаяць вішнёвыя сады, пасія — сівавыя, затым — групавыя і нарэшце — любімае дзецішча Эмы Пятроўны — чаршнёвы сад. Усёго некалькі доўгіх назаў усё вакол было ў белай думнавай кішэці. Цяпер кветкі засталіся толькі на некаторых дрэвах. Зямля ў садах заапанана белымі яблычкамі, што падалі з тонкіх галінаў дрэў. Кволяны сцяжнікі не таюць ад праменняў сонца. Толькі лёгкі вецер даляка разносіць іх па палях пад дарогам.

Многа год спатрабілася на тое, каб вывесці новага гатунку вішнёвай высокай ураджайнасці яблыні, груш, сліў, вішань, каб даць рэспубліцы чаршню, якая да гэтага расла ў нас у дзікім стане. Працу смелага эксперыментаўра Э. П. Сябаравой і яе бліжэйшых памочнікаў — маладога навуковага супрацоўніка Ніны Ільінічы

Міхневіч, садоўніка Васіля Барысавіча Сяманкі, работніцы саду Любові Уладзіміраўны Шкленскай і многіх іншых можна без пераважлівасці назваць подзвігам.

У 1931 годзе на базе аддзялення Усеаюзнага інстытута прыкладнай батанікі ў Мінску ў Лопшыцы была створана Беларуска-ападарынальная вопытная станцыя. З гэтага часу пачынаецца сістэматычная работа селекцыянераў станцыі па развядзенню новых гатункаў пладавыягадзінных культур і напешанню старых.

Вучоны, які праводзіць эксперыменты, павінен мець досведны матэрыял. Зайдзіце ў амалагічны сад станцыі, вы знойдзеце ў ім багату калекцыю пладавых раслін з розных частак Савецкага Саюза і замежных краін. Тут сапраўды поўначаршнёўскія гатункі: Ачаўская жоўтая, Азіяма чырвоная, Лімонаўка; захаднаеўрапейскія гатункі — Венгерка звычайная і італьянская, Вікторыя, Рэнклод; яблыні мічурынскіх гатункаў: Шафран кітайка, Пенін шафраны, а таксама Бойкен, Пенін літоўскі, Усербійскі і Владамірская вішні, алыча і многія іншыя. Цяпер на станцыі ёсць больш трох тысяч гатункаў раслін з розных географічных мецц. Багаты раслінны досведны матэрыял да магчымасці шырока ставіць эксперыментальную работу.

Многія пладавыя расліны ў суровым зімы вымярзаюць. У нас мала такіх гатункаў яблыні, якіх-б пераносілі зямлянае захоўванне. Значыць трэба шукаць новыя гатункі, якія можна было-б без нашкодвання захоўваць да новага ўраджаю і якіх-б лёгка пераносілі летня мааражы. Вучанне Мічурына падалаа Сябаравой, што атрымаць такіх гатункаў магчыма толькі ў тым выпадку, калі будзець скрыжоўваць далёкія па географічнаму паходжанню і сваёй роднасці расліны. Ад скрыжавання такіх раслін атрымліваюцца гібріды, якія валодаюць ужо значна лепшай прыстасаванасцю да новых умоў жыцця. Пры першым іх выхаванні пасія многіх год настолькіх пошпачуў селекцыянер атрымлівае жадааны гатункі.

Сапраўды, для таго, каб вывесці новы гатункі яблыні, скажам, Беларуска-сінаі, спатрабілася больш пятнаціці гадоў. А знішае здаецца зусім прастая справа: скрыжаваў Антонаўку з Пенінам літоўскім — вось і ўсё. Але колькі патрабна затраціць працы, каб замацаваць у новай

расліне новы якасці! Яблыка Беларуска-сінаі добра захоўваецца аж да новага ўраджаю, мае прыемны смакавы якасці. Беларуска-сінаі — адзін з сямі новых гатункаў яблыні, якія выведзены на станцыі. Новыя гатункі яблыні не толькі рэкамендуецца для шырокага выпрабавання ў калгасах і саўгасах рэспублікі.

Галоўнае, над чым павіны працаваць цярпелівы селекцыянеры, — гэта вывядзенне новых гатункаў груш. Беларусь здаўна славіцца Слуцкай бэрэй. Але гэтага мала, іхтай славіцца наша рэспубліка яшчэ дашыма, больш каштоўнымі гатункамі груш.

Для вывучэння мясцовых гатункаў груш Эма Пятроўна разам з Нінай Ільінічнай Міхневіч выязджала на Палессе, была ў калгасах Гродзенскай і Брэсцкай абласцей, ужо не кажучы пра Слуцкыну. Яна ўсталявала цесныя сувязі з многімі вопытнымі станцыямі Украіны, Каўказа, Алтая, Падмаскоўя. Стараўна праца дала плённыя вынікі. Атрымана яшчэ новых і дзвядцят перспектывных гатункаў груш. Асабліва добрымі якасцямі вызначыліся гатункі Бэра Лопшыцкая і Калгасіца. Цяпер станцыя мае каля 200 перспектывных гібрідных яблынь, многія з якіх з'яўляюцца кандыдатамі ў новыя гатункі.

Здавалася-б, можна на гэтым спыніцца. Але ў Эмы Пятроўны столькі планаў, столькі задум, што, каб іх ажыццявіць, спатрабіцца яшчэ многа год працы. Яна ніколі не ведае спакою. Яе турбуе многае: вывесці добрыя гатункі сліў, вішні, чаршні. Сёе-тое ўжо зроблена — атрымана дзевяць новых гатункаў сліў і вішань.

Але бадай самае галоўнае, самае каштоўнае даследаванне, якое высокая ацэньваецца селекцыянерамі, гэта вывядзенне новых гатункаў чаршні. Тут сапраўды прароблена надзвычай вялікая работа. Чаршня да апошняга часу ва ўмовах Беларускай звычайнай вымярзала. І вось, сабраўшы 23 гатункі чаршань поўднёвых краін, супрацоўнікі аддзела пачалі наступ на законы прыроды. З дзесяці тысяч сенацаў была выбрана тысяча найбольш здольных, выносливых, прыстасаваных да нашых умоў. Першы за ўсё была звернута ўвага на сімстайнасць сенацаў, іх неабярыйнасць да грыбных захворванняў, а затым — на іх ураджайнасць і высокі якасці пладоў. Для гэтага ўважліва розныя ўмовы вырошчвання сенацаў.

Прайшлі гады, і выраслі цэлыя чаршнёвыя сады, якімі заапанавана цэлая частка Беларускай вопытна-пладава-гароднічнай станцыі. Восем гатункаў чаршань перададзена калгасам і саўгасам рэспублікі для развядзення. Сярод іх, відаць, першае месца займаюць гатункі Перамога і Залатая Лопшыцкая, названыя так аўтарам у гонар перамогі над сціхнімі сіламі прыроды. Новыя гатункі чаршань рэкамендуецца для шырокага вытворчага выпрабавання і ўкаранення ў цэнтральны і поўднёвыя раёны Беларусі, а таксама ў Растоўскай, Сталінградскай абласцях і на поўдні Курскай і Варонежскай абласцей РСФСР.

Разам з Эмай Пятроўнай у аддзеле пла-

Трэцяя старонка.

Я. Казека. — Байкі і прычты.
Я. Рамановіч. — Творчая ўдача артысткі.
Д. Лукас. — Заснавальнік рускай музычнай школы.

Чацвёртая старонка.

А. Васілевіч. — Дзецям — шчаслівае маленства.
Р. Салаўёў. — Новыя настроі прагрэсіўнай кінематаграфіі.

даводства вопытнай станцыі працуюць навуковыя работнікі: Анатолій Рыгоравіч Валузін, які ўвабаціў нашы ігяднікі чатырнаццаццю новымі вітаміновымі гатункамі буйных чорных парчак, цудоўнага агрэсту, які ў нас называюць беларускім вінаградом, духмянай буйналоўнай садовай суніцы, і Аляксандра Георгіева Душчынскага — загадчык аддзела, якая вучыць і адбірае каштоўныя паводы для розных пладавых дрэў.

Вошптыная станцыя зацверджана кандыдатам на Усеаюзны сельгаспадарчы выстаўку. Сорак новых гатункаў яблыні, вішань, сліў, груш, чаршань, суніц, парчак будуць упрыгожваць беларускія павільёны і прынесуць славу нашай рэспубліцы.

Новыя гатункі пладавых і ігядных культур, якія выведзены на станцыі, уяўляюць сабой сур'ёзную базу для экалагічнага пераўтварэння сельскай гаспадаркі рэспублікі. У нашых кліматычных умовах калгаснікі пачынаюць развядзіць і вырошчываць марозустойлівыя гатункі пладава-ігядных раслін, якія ўпершыню атрыманы работнікамі вопытнай станцыі. Гэта — калгас «Большыя» Чарвенскага раёна, імя Калініна Пухавіцкага раёна, імя Варашылава Нарэўскага раёна, імя Кірава і «Першае мая» Слуцкага раёна, імя Гасталы Мінскага раёна і многія іншыя.

Разам з тым садоўніцтва ў рэспубліцы не было яшчэ такога размаху, які прадуладжваецца ў цяперашнім плане. Таўматычнае такое становішча тым, што абласныя і раённыя сельгаспадарчы органы дм і Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР не надаюць гэтай важнай і даўняй галіне гаспадаркі належнай увагі. І таму пашырэнне садоў у рэспубліцы не стала яшчэ сістэмай у рабоце. Дм і ў створаны яшчэ ў Беларусі належныя ўмовы для шырокага развядзіння садоўніцтва. Многія калгасы рэспублікі не маюць магчымасці набыць неабходныя інструменты, машыны для апрацоўкі глебы, аграхімікаты, якія так патрабны ў садовай справе.

У апошні час многія калгасы захапіліся пасадкай садоў. Добрая справа. Але яна часта не дае станоўчых вынікаў, бо, як вядома, пасадзіць сад прасцей за ўсё, а вырасіць і даглядзець яго па ўсёх правілах аграэхімічна значна цяжэй. І таму вырады выпадакі, калі ў калгасах штогод праводзіць асеннія і летнія пасадкі, а садоў усё роўна няма, бо маленькія кволяныя расліны без належнага догляду гінуць. Значыць галоўную ўвагу варта звернуць на пвэрдае і няўхільнае выкананне абавязковых аграправаў на догляд сада. І тут значна ўзрастае адказнасць вопытнай станцыі і яе апорных пунктаў, якія абавязаны ўсталяваць самую цесную сувязь з калгасамі і саўгасамі рэспублікі, дапамагчы і навучыць іх правільна вырошчываць і даглядаць сады.

На аснове работ вялікага бібліяга І. В. Мічурына пладаводства ператварэцца ў нас з вузкаамаатарскай справы ў шырока-народную. Надыйдзе час, калі ўся наша зямля пераўтварыцца ў цудоўныя якія квітнеючы сады.

Я. ДАНКА.

МІНСК У 1954 ГОДЗЕ

Для цябе, таварыш!

Гавораць, што лічыць — сухая рэч. Але ёсць радасная арыфметыка, і гравяцца ё янама падстаў. Вось яна: у 1954 годзе на жыллёвае, культурна-бытавое і камунальнае будаўніцтва і добраўпарадкаванне горада будзе выдаткавана 360 мільянаў рублёў, г. зн. на 63 мільёны больш, чым у мінулым годзе. У што ператворыцца гэтыя мільёны? У жытныя дамы, школы, дзіцячыя сады, яслі, сталовыя, магазіны, у майстэрні бытавога абслугоўвання. У паліцы культуры, тэхнікум, у інстытут механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі, у бальніцы, поліклінікі, у прыгарадных павільёны пасажырскай станцыі, у кансерватарыі і стадыён «Дынама».

Пачнецца будаўніцтва трамвайнай лініі па вуліцы Маснікова ад Заходняга моста да Рэспубліканскай вуліцы, работы па рэканструкцыі трамвайна-трамлейбусага дэпо, па пашырэнню водаправоднай і каналізацыйнай сеткі і г. д.

Асабліва ўвага ў гэтым годзе будзе аддадзена праспекту імя Сталіна. Завершацца будаўніцтва яго першай часткі. У чацвёртым квартале ўвойдзе ў строй багаты і прыгожы будынак галоўнаштамта на рагу вуліцы Свєрдава і праспекта, а таксама Палац культуры профсаюзаў на Цэнтральнай плошчы — велічыня, упрыгожаныя скульптурамі. Заканчваюцца ўнутраныя аддзельчыныя работы ў двух вялікіх, на цэлы квартал, жылых дамах паміж вуліцамі Леніна і Янгельска. На рагу праспекта і вуліцы Янкі Купалы ўзнікнуць два васьміпавярховыя гмахі, якія аформіць уезд у цэнтральную частку горада з заходняга боку. Цяе будаўніцтва жылых дамоў на Круглай плошчы. У гэтым годзе пачнецца будаўніцтва дома на рагу праспекта імя Сталіна і Даўгабродскай ву-

ліцы, які завяршыць забудову праспекта першай часткі. Разгортваюцца або ўжо ідуць работы па забудове наступнай часткі — ад вуліцы Даўгабродскай да выхду на Маскоўскаму аўтамагістралі. Вызначаныя аб'екты будучай Камароўскай плошчы. Будаўнічыя агароджы, цагляныя гмахі, пад'ёмныя краны мяляць на працягу ўсяго наступнага адрэзку праспекта. Чутца бурчанне б'ютамашынак, лагодны шпоргат транспарцёраў, шум матораў, лесні дзвядцят-тымоўшчыц.

Значныя работы ў 1954 годзе намечана правесці на забудове Цэнтральнай плошчы, вуліц Захарва, Свєрдава, 11 лінейна, магістралей, што вядуць да аэрапорта. Вялікі будаўнічы работы разгортнуць у раёне трамвайнага завода. Пашыраюцца да 13,6 метра, Магілёўская шаша да аўтазавада будзе забудована чатырох- і пяціпавярховымі жылымі дамамі. Тут-жа пачнецца будаўніцтва тэхнікумаў — заапарэтыўнага, машынабудаўнічага і харчовай прамысловасці, клубу падшыпнікавага і мотаваласінавага заводаў.

Такі размах будаўнічых работ ужо сам па сабе вымагае пільнай увагі да вопыту і неаходнаў мінулага года. Совет Міністэрства і Цэнтральны Камітэт патрабуюць ад будаўнічых трэстаў і ўпраўленняў горада безумоўнага выканання плана і, асабліва, плана ўводу жылля ў строй у вызначаны тэрмін, напешанна якасці будаўнічых і аддзельчых работ, абавязваюць практычныя арганізацыі ўзніць якасці праектавання і своечасова забяспечваць будоўлі праектна-тэхнічнай дакументацыяй.

Будуецца, прыгэжае родны Мінск. І радасна ўсведмаляць, што будучыя ён і прыгэжае на ішчэ чалавека, на твай ішчэ, таварыш!

Урачысты момант, калі будучыя ён і прыгэжае на ішчэ чалавека, на твай ішчэ, таварыш!

Урачысты момант, калі будучыя ён і прыгэжае на ішчэ чалавека, на твай ішчэ, таварыш!

Урачысты момант, калі будучыя ён і прыгэжае на ішчэ чалавека, на твай ішчэ, таварыш!

Урачысты момант,

Пяцідзесцігоддзе Адама Русака

Прывітанне ад праўлення ССП БССР

Дарагі Адам Герасімавіч!

Праўленне Саюза савецкіх пісьмнікаў БССР горача вітае Вас, вядомага паэты-песенніка, а пяцідзесцігоддзем з дня нараджэння.

Створаныя па Ваших тэкстах песні «Бывайце здаровы», «Лясная песня», «Беларусь-Радзіма» і іншыя любіць і спявае наш беларускі народ. Сваёй шырокай і неспадзявана многімі з іх заслужылі агульнае прызнанне не толькі ў нашай рэспубліцы, але і ва ўсім Савецкім Саюзе.

Ідучы ад народнай творчасці, удасканальваючы сваё паэтычнае майстэрства, Вы нястомна працуеце ў гэтых важных

жанры, усаўляеце ў сваіх песнях савецкага чалавека, росквіт сацыялістычнай будаўшчыны.

Сёння, пасылаючы Вам гарацёе прывітанне ў сувязі з Вашым пяцідзесцігоддзем, шчыра жадаем Вам доўгіх год жыцця, здароўя і плённай творчай працы на карысць нашай слаўнай Радзімы.

Якуб Колас, Кандрат Крапіва, Пятрусь Броўка, Аркадзь Калашоў, Міхась Лынькоў, Максім Танк, Пятро Глебка, Іван Шамякін, Ілья Гурскі, Міхась Калачынскі, Пімен Панчанка, Васіль Вітка, Пяліп Пестрак, Эдзі Агнiewец, Кастусь Кірэенка, Павел Кавалеў.

Паэт-песеннік

Перад Вялікай Айчыннай вайной упершыню загучала крылатая песня «Бывайце здаровы». Словы яе напісаў тады малады паэт з вёскі Пясочнае Капыльскага раёна Мінскай вобласці Адам Герасімавіч Русак. Песня атрымала ўсеагульнае прызнанне не толькі ў Беларусі, але і ў іншых брацкіх савецкіх рэспубліках. Яна адразу ж была перакладзена на рускую мову выдатным савецкім паэтам М. Ісакоўскім і надрукавана ў «Правде». На тэкст гэтай песні напісалі музыку кампазітары Захара і Любан. Пасля выканання лепшымі майстрамі савецкага калывальнага мастацтва песня пачала гукаць за кожным святочным сталом. Выкананая на заключным канцэрце дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў 1940 годзе ў Маскве, яна атрымала высокую ацэнку грамадства.

Тэкст песні «Бывайце здаровы» — не выпадкова з'явіўся ад Адама Русака. З самага маленства ён выхоўваўся ў сям'і музыкантаў-самавучак. Тады і была прычэпленая яму любоў да народнай песні. Паступіўшы ў Мінскую музычную школу, Адам Русак наймае тэатрычнага вядомага арыгінальнага і свежасці. Разам з тым, А. Русак часта цаўтарае сам сябе, паказвае вясёлы і ідылічны план. Сустрэкаецца ў паэты і рытмічна аднастайна.

Адам Русак — здольны паэт. Уласціва яму недахопы — перадаўчыны. Ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл, і яшчэ не адна яго песня загучыць па нашай неабсяжнай Радзіме.

працы. У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі два зборнікі яго вершаў і песень. Вершы Адама Русака вызначаюцца напеўнасцю, прастатой і шчырасцю паучыцця. Неадна так ахвотна кампазітары пішучы музыку на яго тэксты. Хто не чуў чужою «Лясную песню», у якой слаўца партызанскага Беларускага, багастрашныя паходы народных месціўцаў у час Вялікай Айчыннай вайны! «Лясную песню» можна паучыць і ў Маскве, і ў Мінску, і ў Ленінградзе, і ў Львове. У дні святкавання 300-годдзя ўз'яднання Украіны з Расіяй гэтую песню спявалі ўкраінскія партызаны над дніпроўскімі кручамі.

Адам Русак піша не толькі аб былых нагодах. Ён стварае песні на тэмы сённяшняга дня, аб жыцці і працы людзей калгаснай вёскі. Вялікай папулярнасці карыстаецца яго новая песня «Беларусь-Радзіма» (музыка Ул. Алоўнікава).

Трэба адзначыць, што не ўсе вершы і песні Адама Русака напісаны на адвольным мастацкім узроўні. Часамі ў яго творох адчуваецца перайманне матываў іншых паэтаў, і тады яго вершы траціць сваю арыгінальнасць і свежасць. Разам з тым, А. Русак часта цаўтарае сам сябе, паказвае вясёлы і ідылічны план. Сустрэкаецца ў паэты і рытмічна аднастайна.

Адам Русак — здольны паэт. Уласціва яму недахопы — перадаўчыны. Ён знаходзіцца ў росквіце творчых сіл, і яшчэ не адна яго песня загучыць па нашай неабсяжнай Радзіме.

Анатоль АСТРЭЙКА, Рыгор НЯХА.

Адам РУСАК

За лясамі, за гарамі

За лясамі, за гарамі
Зашумеў Дняпро шырокі.
Над крутымі берагамі
Тры дубы растуць высокі.

Век за векам пралятаў,
Злыя ветры ў полі вылі,
А іх буры не аламалі,
Іх маланкі не спалілі.

Верхавіны над узлессем
Аж да неба уздымаюць.
Над дубамі ў паднябсці
Арлы-сокалы лятаюць.

Плюнь арлы жывую воду,
Каб ім з бурмі змагацца,
І ў пагоду-непагоду
Вышэй сонца узнімацца.

Многа, многа тут прастору
Арлам-сокалам свабодным,
Іх узлёт не спыняць горы
Над ракою бясстравоюй.

За лясамі, за гарамі
Зашумеў Дняпро шырокі.
Над крутымі берагамі
Тры дубы растуць высокі.

Шматлікія падарункі прыслалі ўкраінскаму народу працоўныя ўсіх брацкіх рэспублік у дні святкавання 300-годдзя ўз'яднання Украіны з Расіяй.

Народны мастак БССР З. Азгур стварыў бюст вялікага ўкраінскага песняра Тараса Грыгор'евіча Шэўчэна.

Гэты бюст экспанаваны на выстаўцы падарункаў ўкраінскаму народу ў Кіеве.

На здымку: бюст Т. Г. Шэўчэна.

Фото І. Салавейчыка.

Стваральнікі песні

На абласным семінары самадзейных кампазітараў Віцебшчыны было праслухана 35 новых твораў, напісаных кампазітарамі за апошнія чатыры месяцы.

Самадзейныя стваральнікі песень горада адгукаюцца сваімі творами на ўсе падзеі, якія адбываюцца ў краіне.

Паучыць радаці і ўсенароднай урачыстасці ў дзень выбараў у Вярхоўны Совецкі збор у сабрана ў песні «Слова выбарчыка» Шацкіскага. Энтузіязм і імкненне моладзі аддаць свае сілы і веды на выкананне пастаўленай партыйнай задачы па асветненню цалінных і абложных лясель пудоўна перададзены ў песнях «Па закліку партыі роднай» Шалка і «3 комсамольскай пуды» Касаланава.

Песня «Сёстры» Малышава на тэст А. Астрэйкі і «Песня дружбы» Лагунова (на словы П. Бешпачынага) прысвечаны вялікай непарушнай дружбе ўкраінскага, рускага і беларускага народаў.

Усенароднае паучыць любі, адданаці Радзіме і партыі знайшло сваё адлюстраванне ў песнях: «Жыць, савецкая Айчына» Малышава і «Партыя — родная каляна» Касаланава. Створаны рад песень аб міры, а таксама жартоўныя і лірычныя песні.

Усе яны пабудаваны на багатых, жыццерадасных песенных інтанацыях.

Асабліва увагі заслугоўвае «Песня дружбы» Лагунова. Мелодыя гэтай песні, створаная на перасонсаваных і злітых у адзінае маршавых інтанацыях, аўляецца даволі арыгінальнай і гучыць свежа і нова.

70-гадовы самадзейны кампазітар С. Малышаў стварыў удалую беларускую жартоўную песню «Едзе Зосья».

Выпускнікі вярчэрняй школы

У калгасе імя Жданова Мірскага раёна ўжо тры гады працуе вярчэрняя школа сельскай моладзі. Індаўна тут адбываюцца чарговыя выпускі. Паследняе ад заканчэння сямігадовай школы атрымала 18 чалавек.

Добра аддалі экзамены маладыя калгаснікі А. Калыда, А. Варнік і іншыя. Частка выпускнікоў ілпер рытуецца да паступлення ў сельскагаспадарчыя тэхнікумы.

Нашы самадзейныя кампазітары, не ведаючы аб прычынах адбору і перасонсавання інтанацый, музычных зваротаў і мелодычных папевак з песень народаў розных нацыянальнасцей, «сладкуюць» сваю музыку з цэлых кавалкаў (фраза, папевак) мелодый народных песень і песень савецкіх кампазітараў. Якасьць песень значна намысціца, калі Рэспубліканскі Дом народнай творчасці і Саюз савецкіх кампазітараў дапамогуць самадзейным кампазітарам разабрацца ў тым, як патрэбна творча выкарыстоўваць інтанацыйнае багацце песень народаў з пункту гледжання сваёй творчай індывідуальнасці.

Д. МОРАУ.

Н. ВАСІЛЕУСКІ.

Недахопы цікавага выдання

Перад намі — невялікі, у чырвоным календарным пераліце зборнік Цёткі «Ізбраное» — першая кніга паэтычна-рускай мовы. Выданне гэтай кнігі заслугоўвае ўвагі. У зборніку шырока прастаўлены вершы і праяўныя творы пісьмнікаў.

Цётка — своеасаблівы мастак слова. Рэвалюцыйны змест сваіх твораў яна выказвала ў яснай, даступнай мастацкай форме, умела выкарыстоўвала багацці жывой народнай мовы.

Складаныя задачы сталі перадакладчыкам. Тым не менш, прымяна адназначна, што калектыву перакладчыкаў — І. Паступальскаму, В. Бугаеўскаму, В. Карчагіну, М. Шахцэру і інш. — удалося перадаць бязмыслы, рэвалюцыйны гарт назі Цёткі. Найбольш удалымі атрымаліся пераклады вершаў «Над штандарам» (перакладчык І. Паступальскі), «Храст на свабоду», «Родная вёска», «Гаданне», «Лучына» (перакладчык В. Карчагін), «Мужыцкая доля» (перакладчык В. Бугаеўскі).

Але побач з добрымі перакладамі, на вэлікі жал, сустракаем слабыя, зробленыя паспешліва. Спрашчана падійшоў В. Карчагін да верша «Мора». Усаўляючы народны гней, паэтава падкрэсліла ў сваім творы ўдзім самых глыбінных слаў рэвалюцыйных мас:

Мора вуглем цяпер стала,
Мора в дна цяпер гарыць...

Перакладчык не ўсвядоміў гэтага сэнсу радкоў, і ў перакладзе яны гучаць так:

Море пламенем пылат,
Море гнев не погасит...

У сімвалічнай карціне змаганьня ўзбунтаванага мора з войскамі бога паэтыза падкрэсліла сілу народа:

З мора брызгі ў неба б'юць.

Гэта гучыць мацней, чым суверальны радок пераклада «брызгі неба дастаюць». У першым выпадку — мод, змаганне, у другім жа — толькі зрывае ўспрыняцц карціны, апісальніцтва.

Не ўдаўся М. Шахцэру пераклад ранішня верша Цёткі «Лета». Верш дае выразнае ўяўленне аб адносінах паэты да душпачыцц, катэў народа. Малючы грыбы, паэтыза невядомага параўноўвае шкідны, атрутны мухаморы з жаўнерамі з чырвонымі каўнарамі, г. зн. са стражнікамі.

Мухоморы, як жаўнеры,
Ля дарогі сталі ў рад.

Алонза Тетка (А. С. Пашкевіч) «Ізбраное». Перевод з беларускаго под редакцией И. Поступальского. Государственное издательство художественной литературы, Москва, 1953 г.

Гараць жарам іх каўнеры,
Шапкі блішчаць так, як гад.

У перакладзе М. Шахцэра, хоць і перададзена карціна, няма раскрыцця сэнсу пераўтварэння.

Мухоморы, как солдаты,
Вдоль тропинки стали в ряд.
Шапки их круглы, богаты,
Как синя ужа, блестят.

Асабліва не пашанцавала праяўныя творам. Толькі пераклад апавядання «Ту таркі аб птушках», зроблены М. Шахцэрам, з'яўляецца мастацкім. Пераклад апавяданняў «Присяга над крывавымі зорамі», «Новоготы іст», «Залёна» «Міхаська» выклікаюць незадавальненні В. Шэўчэнаў у перакладчыкаў аб дэкадаўнасці перадачы зместу і асабліва сьлёзліва гэтага твораў, а ў некаторых выпадках пранусяў нават цэлыя сказы.

Неахайна, па-раменіцку зроблены пераклад дэспіча апавядання Цёткі «Присяга над крывавымі зорамі». На рускай мове страчваецца каларыт заключнай часткі апавядання: «Мацей абліваецца повоў сэрце яго б'ёцца... І кажаць яму, што вое это навелю туман; толькі межы стаяць полныя крови (?), а над ними висят срепённые ладони... И медленно раздвигает ясный голод:

Мы — сила! Мы — право!

Параўнаўце гэтую мясціну з арыгінальным «Мацей абліваецца повоў, сарца яго б'ёцца... І здаецца яму, што ўсё гэта «явіў» туман: толькі разоў стаяць, поўны крыві, а над ім вясіль тры скрываючы далоні... І раздвеецца ціха ясны голод:

Мы — сила! Мы — право!

Перакладчык, відаць, не разумее значэння слова «арыцы», калі замяніў яго «межамі». Присяга рэвалюцыйнага народ Цётка закрасівае прысягу царкоўнікаў. П змену самаўладства ідэя права народа працоўных мас. Таму і зразумела, чаму пісьмніцтва піша: «вясіль тры скрываючы далоні» — рабочата, салдата і парак на дварона. Перакладчык не здолеў перадаць сэнс гэтага вобраза.

У зборніку перабылі даты напісання вершаў. Так, верш «3 чужыны» зместа 1-га студзеня 1909 года датуецца 7 студзеня таго-ж года. «Мора», «Над штандарам», якія былі напісаны ў кастрычніку 1905 года, абзначаны вераснем 1905 года. Чамусьці па-рознаму даецца пераклад назвы верша «Над штандарам» — у тэксце ён названы «Под знаменем», а ў біяграфічнай даведцы, змешчанай у канцы зборніка, — «Под красным знаменем».

Ан. КЛЫШКО.

Новыя спектаклі

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР паказаў прэм'еру «Авечая крыніца» Лоне дэ Вега (у перакладзе М. Лазіскага).

Спектакль пастаўлены рэжысёрам Е. Маркавай у мастацкім афармленні Е. Трошчынай-Дэйнека. Музыка Л. Пульвера. Балетмайстар С. Дрэчын.

Галоўныя ролі выканалі: караля — С. Дубравін, каралевы — Т. Трушына, Фернана Гомэса дэ Гусмана — Я. Карнаухаў, Эстабана — А. Кістаў, Лаўрэнці —

Ю. Гаўрыльчанка, Франдоса — Г. Някраў, Паскулы — І. Лакштанаў, Хасіны — Е. Вясніна, Артуны — А. Шапкава, Фларэса — І. Лакштанаў, Мэнго — Е. Палосін і іншыя.

У тэатры імя Янкі Купалы паказаны новы спектакль «Дачка пракурора» Ю. Ялоўскага ў пастаўцы В. Гакевіча і мастацкім афармленні А. Хашкоўскага.

У галоўных ролях выступілі: Л. Рахлева, І. Ждановіч, С. Бірала, А. Галіна, Л. Рэжысёр, П. Пекур, Т. Аляксеева і іншыя.

Герой нашага часу

ПІСЬМО З МАСКВЫ

В. ПІМЕНАЎ

Увасабленне станоўчага героя было і застэцця галоўнай задачай мастацтва сацыялістычнага рэалізму. Верным другам савецкіх людзей у іх працы і барацьбе павінен стаць вобраз нашага сучасніка, яра і праўдыва адлюстраваны ў п'есах і спектаклах. Але адно толькі спалучэнне ўсіх станоўчых якасцяў, выдомых драматургу, яшчэ не дае праўдывага вобраза. Браць прыклад з тагожа механічнага збіральніка добрадзейнасці будзе нудна ды і неабавязкова, як неабавязкова браць прыклад са сцены, а не з праўдывага жыцця.

Станоўчага героя глалч хоча бачыць не толькі чалавекм дзеяння, учынку, але чалавекм, які думае і разважае аб жыцці, аб падзеях і лёсе людзей, умее прагледзець ілх наперад не толькі сілай сваіх рук, але і асветленасцю яго светлым свайго розуму, вострай патхнальнай думкі. Гэтай шырынй розуму, смелых абавульчэнняў і сур'ёзнага глыбокага розуму над жыццём небага яшчэ многім станоўчым вобразам нашых п'ес. Думкі іх даволі часта канцэнтруюцца толькі навокал таго прыватнага канкрэтнага факту, акрэсленай, лакальнай падзеі, на матэрыяле якіх сямуюць толькі з прычыны пэўнай падзеі — дрэннага ці добрага ўражання, бллага ці пахвальнага учынку, патрэбнай ці непатрэбнай машыны — героі выглядаюць простиі каменцатарамі гэтых падзей, дакладчыкамі, якія растлумачваюць той або іншы тэзіс. Але-ж і лакал без абавульчэнняў, даклад, у якім асветлена адна толькі прыватная з'ява, які назабавлены смелых супаўляючы, глыбокіх думак і вострых вывадаў — саўчасна нудна. Я-жа можна на працягу некалькіх астаў слухаць героя, які дакучліва тлумачыць розныя атычынныя ці вытворчыя пытанні? Станоўчы героі ў сучасных п'есах рэдка бываюць паспуднаў творча разумнымі, разумнымі не толькі ў той прафесійнай справе, якой яны займаюцца, але ваогула ў сваіх поглядах на жыццё, у адносінах да людзей. Не хпае многім вобразам той вялікай і пудоўнай прывабнасці, якая называецца пры-

раз-жа Вядоўнікава аўтар уклаў жыццё, можа быць свае ўласныя нагляданні над людзьмі і жыццём, даў яму дапытлівы, цікавы погляд жытога чалавека, неспакойнае, гарачае сэрца. Справа не ў тым, што станоўчы героі павінен памыляцца, так як памыляецца ў жыцці Вядоўнікаў. Справа ў тым, што ён павінен гаварыць сваім таварышам не стылізаванымі ісцінамі, а знаходзіць гэтыя ісціны, выношвае ўсім сваім жыццём, даказвае іх сваімі ўчынкамі.

Чаму так прывабіла да сябе тэатры, гледзючы і крытыку п'есе Арбузава? Што яна — даскавалая? Не, п'еса гэтая даволі ад дасканаласці. У ёй ёсць і залішняя камернасць, і псіхалагічная блытаніна, і суб'ектыўнасць аўтара, і асобныя штандалы ў вобразе Лаўрухіна. Але захапіла яна тым, што павіна быць неад'емнай часткай нашай драматургіі, і ад чаго, на жаль, мы адвількі, — своеасаблівай аўтарскай інтанацый, умненнем убачыць унутраны свет чалавека, расказаць нам не толькі аб выніках, але і аб думках героя, не толькі аб выніках, але і аб працэсе фармавання, складвання характэру.

Невыпадкава такома, што адных з найбольш яра і хвалючых месц у п'есе Агранікці «Шэсцьдэсят гады» стала сцэна розуму Воранава ў дзяжурцы. На станцыі шум, крыкі, людзі збіліся з ног, не паспяваючы з разгрузкі п'яздоў... Уваходзіць Воранаў. І калі-б драматург даў яму тут-жа, як гэта часта бывае, гэтыя словы і рашэнні — эфект быў-бы куды слабейшым. Воранаў стаў-бы адным з тых станоўчых герояў, якім усё зразумела і яна ішчэ залюфта да самой падзеі. Але аўтар дэвалюў нам прысутнічаць пры самім нараджэнні думкі, рашэння ў Воранава... Ідзе доўгая і вельмі напружаная паўза. Няжака апусціўшы галаву на рукі, стомлена заплюшчыўшы вочы, Воранаў думае. І людзі, якія толькі што крычалі на яго і патрабавалі неадкладна дзейнічаць, адхольваюць — Воранаў думае, шукае выйсця. Такое вырашэнне гэтай кудымінацыйнай для вобраза Воранава

сцэны дапамагло зрабіць гэты вобраз маштабным і інтэлектуальна-прывабным. Паведаўчы ў тое, што рашэнне, прынятае героем, не па-суфлёрску паказана аўтарам, а вынашана ім самім, гэта значыць, паверыць у талант Воранава.

Вобраз станоўчага героя будзе бледным і невыразным, калі драматургі не ўсвядоўляць значэння прыёму перавалчэння, завастрэння ісціных, выдучых рыс характэру. Перавалчэнне і завастрэнне вобраза разумеюцца часта аднабакова — як перавалчэнне і завастрэнне адных толькі адмоўных рыс характэру так званых адмоўных герояў. Але завастрэнне адмоўных рыс і паклічаны вобраз станоўчага героя невыразным, вялым, рысы яго характэру нязгучанымі, несапандэсанаванымі, па сутнасці, сутыкаем у п'есах неадвольна, з пункту гледжання іх мастацкага ўвасаблення, сілы. Гэтая пытка аязвана ў першую чаргу ў перауменнем некаторымі пісьмнікамі таго, што мастацкая гіпербаза не толькі не разбурае рэалістычную тэхніку твора, але робіць яе больш дэталістай, эмоцыянальна-дэспічнай. Некаторыя драматургі не перавалчваюць станоўчых рыс характэру, не завастраюць іх, бо баяцца гэтым сказіць вобраз станоўчага героя і паказаць яго не такім, які ён у сапраўднасці. А на самай справе такое ампірычнае, як у аюстэр, а не як у павелічальным шкле, перанясенне героя з жыцця ў п'есу здрабняе яго вобраз.

Асабліва выразна пацвярджае гэта палажэнне прыклад нашых сатырычных п'есмікаў. Калі побач з яра і жыва выпісаным гультаём і бюракратам Бокавым у п'есе «Вялікія клопаты» Ленча аказваецца такі няўдалы станоўчы героі, як Усачоў, тады мы запамінаем Бокана і аусім нічога не можам сказаць пра Усачова. Здаецца, Усачоў выкмыў і вываў на чыстую ваду Бокана, які гэта належала паводзе падоўна аўтара, але калі-б сустраліся падобныя людзі ў жыцці — ад Усачова прысутнычцы з Бокавым аказваецца-б толькі «мокрае месца». Яшчэ больш атычынны і выразны прыклад такой нывалчэннасці сустракаем мы ў камедзі Грыгуцка «Прафэсар уладкоўваецца». Сатырычнае перавалчэнне, гіпербаза даведзены ў гэтай

п'есе да значнай мастацкай вышыні. Аднак побач з вострымі сатырычнымі вобразамі адмоўных герояў у п'есе існуюць нудныя станоўчыя персанажы, невыразныя фігуры, якія толькі тое і робяць, што выказваюць агульнаважныя ісціны. А калі-б аўтар завастрыв іх характэры, перавалчыв іх станоўчыя рысы — у аднабаковае ўстаўлі-б роўныя праціўнікі і станоўчы героі перамаглі-б не толькі таму, што гэтага хоча драматург, але таму, што ў іх вобразах яра адлюстравалася-б сама логіка нашай рэчаіснасці, якая перамагае ўсё аджале і старое.

Цікавы прыклад правільнага вырашэння станоўчага вобраза ў сатырычнай камедзі сустракаем мы ў п'есе Макавіча «Выба-чайце, калі ласка!». Калгасніца Генад Чынаюк актыўна выступае супраць мошкіных і калібравых абраўцаў, які жывы чалавек, калі яго вывадзіць з цярпення. Така вобраз, у якім завастраны лепшыя актыўныя рысы характэру, можа запамінацца саўсёму гледзючы.

Выраць правільна аб'ект для высеявання і праўдыва, пераканальна высьмець яго — гэта яшчэ не адно і тое, хаця так думаюць некаторыя нашы драматургі.

Драматург накіраваў сваё ядро на выкрэбце паразітычных настроў, што яшчэ бытуеца сярэд часткі нашай моладзі. Ці мае рацыю гэты драматург? Бясспрэчна. Але адно толькі жаданне выкрэбць яшчэ не стварае сатырычнай, востра канфілічнай п'есы.

Ленінградскі драматург Марынеффо напісаў п'есу «Наследны прынец», дзе задумаву выкрэбць не толькі гультаёў, што жывуць на сродкі бацькоў, але і саміх бацькоў, якія даюць дзецям грошы, не ведаюць, дзе і з кім яны праваюць, чае, цалкам аддалі выхаванне сваіх сямюў і дачок рэстараным знаёмым і наведвальнікам ліўных. Аднак гэтая добрая думка ўвасаблена ў п'есе натуралістычна, папархоўна, не абавулена, без грамадзянска-настаўніцкага характэру. Чаму так здарылася? Па-першае, таму, што ў гэтай п'есе, як і ў іншых, павіна быць моцным станоўчым, актыўным аэном, які выхоўвае-б у гледчы высокую камуністычную мараль. Аднак станоўчы героі гэтай п'есы бяздзейныя,

бездзейнацыйныя і аусім нічога не могуць супрацістаяць адмоўным. Маці галоўнага героя п'есы Валодзі, хоць яна, з пункту гледжання аўтара, з'яўляецца станоўчым героём, спакойна і без асабліва ішо ды для п'есы магла-б заняць месца сярэ адмоўных персанажаў камедзі. Усе яе прэтэнзіі зводзіцца толькі да незадавальнення тым, што яна сустрапа сына ў рэстаране. Якім халодным і абымавым тонам чыта яна натацілі аб выхаванні, а сама нічога не робіць для выхавання сына. Што-датычынна другога станоўчага героя, закаханай у Валодзю дачуцыны Ані, яна гіне пры аўтамобільнай катастрофе, дык тут ніякага наступлення, ніякай барацьбы з ёй не бачым. Прэдзедзёмны дэволі доўгі час у пошлай і дурной кампаніі якая ўвесь час сама сябе выкрывае, і прымаючы даволі спакойна, без пустаас

Дзецям — шчаслівае маленства

Алена ВАСІЛЕВІЧ

Я ўлавіла ўрывак размовы немалядой сёвай жанчыны і яе спадарожніцы, памнога маладзейшай за яе. Свая жанчына гаварыла на лананай рускай мове, але сэнс яе слоў быў такі:

— Дзеці ўсюды, на ўсёй планеце ёсць дзеці, і святы абавязак дарослых падарваць ім самую залатую пару іх жыцця — маленства.

— Вядома, — гораца адказвала яе спадарожніца, відаць, масквічка. — За гэта і змагаюцца дзяржавы ўсе сумленныя людзі свету.

— Так, — з горачай кінула пажылая. — Вы шчаслівыя. Вамі дзеці шчаслівыя. А ў мяне на радзіме...

Смутны колер твару і гарачы бляск непатананых гадамі вачэй выдаваў яе поўднёвае паходжанне: італьянка, іспанка? Я не магла гэтага дазначыць. Аднак і тал і другая, ідуць па Маскве, не магла-б успомніць сваю радзіму без было, вядомага, што «няма міру над алівамі»...

— Я не чула, што адказала другая жанчына, аднак па тым, як запалілася задавальненнем шчаслівага мадэлярства яе вочы і шчокі, як гэты радзіны бляск тут-жа змяніўся, нібы просьба прабачыць перад гэтымі дзецьмі, што яе дзецім у Маскве сапраўды цудоўна, не цяжка было здагадацца, які быў адказ.

«Дзецям усёй планеты патрабна падарваць самую залатую пару іх жыцця — маленства»... Гэтыя словы можна было-б зазіць на чырвоным палатне і, як лозунг, несеці высока над галавамі дэманстрантаў у Міжнародны дзень абароны дзяцей у тых краінах, дзе кіруючыя ўлады зусім не дбаюць пра гэты свой абавязак.

Ішчы мільёны дзяцей капіталістычных, каланіяльных і залежных краін пазбаўлены шчаслівага маленства. Дзіцячая праца, неспасадная на нагрудцы і выгадная капіталістам тапнай аплатай, выкарыстоўваецца на чайных і табачных плантацыях каланіяльнага Інда-Кітая. Дзяржаўным законам дазволена праца сямігадовых дзяцей на фабрыках Бамбея і Калькуты. У Ліване закон больш «літасівы» — там ён дазваляе эксплуатаваць дзяцей з васьмі год.

Неспасадная праца, жудасныя вытворчыя і хатнія ўмовы, голад і зніжэнне сям'і сярэд мільянаў дзяцей капіталі-

стычных і каланіяльных краў ханцінны захаванні і масавае выжыванне. Што тыдзень у адной толькі Англіі каля тысяч дзяцей захворваюць туберкулёзам. Ад гэтай цяжкай хваробы пакутуюць 75 працэнтаў школьнікаў Іспаніі. У Італіі хварэе дзве трэці ўсіх дзяцей працоўных.

На што-ж ідуць дзяржаўныя сродкі ў гэтых і іншых краінах, дзе ўладаром над усім стаіць капітал?

Па афіцыйнай заяве прэзідэнта ЗША Эйзенхаўэра, адін толькі цяжкі бамбардзіроўчыч каштуе столькі, колькі каштаваў-ла б разам больш 30 каменных школьных будынкаў. Не дзіўна, што пры такіх шалёных выдатках на «патрабы» вайны, аб'якы трыццаці амерыканскія заправы, адны толькі ваенныя патрабы ў 1953 годзе склаў у ЗША 74 працэнта. Аб якім-жа добрабыце працоўных і іх дзяцей можа ісці гутарка?

Імперыялізм не толькі калечыць жыццё дзяцей — ён калечыць іх душы, маральна разбэшчвае юнакоў, імкнучыся зрабіць з іх жыццую паслужыўную зброю для ажыццяўлення сваіх злычэпных планаў. «У штаце Тэнасі загінуў маленькі Чарльз Джонсан. Ён быў забіты ў час гульні сваім аднагодкам. У Сант-Антонію, у штаце Тэхас, двое дзяцей — Ліндэй і яго сястрычка Марыя Луіза Канніган — былі забіты бенаімам і зажива спалены аднаццацігадовым злычэпцам»...

Вось як выхоўваюць дзяцей у нас, у Амерыцы, каб яны стаўлі «дынамічнымі»... — піша адна амерыканская карэспандэнтка. — Не дзіўна, што наша краіна налічвае найбольшы лік дзіцячых злычэпстваў і што ў турмах знамаля 12—14-гадовых дзяцей, пасаджаных за збыццём сваіх бацькоў і таварышаў»...

Сапраўды, чаго ж чакаць ад дзяцей у краіне, дзе прэзідэнтскі подпіс і дагэтуль змагаюцца са злычэпствамі на свеце судоў — суд Ліча, на якому можна безадказна забіць чалавека толькі за тое, што ў яго чорны колер скуры?

Міжнародны дзень абароны дзяцей у гэтым годзе працоўныя людзі ўсю свету праводзяць пад сцягам барацьбы за мір на зямлі, за жыццё, за шчаслівае і радаснае маленства сваіх дзяцей.

Нам яскрава ўяўляецца эмблема гэтага дня: белы, жоўты і чорны хлопчыкі яснымі наўзмінымі вочкамі глядзяць на свет так шчыра і доверліва!

Каб маленства іх было светлым і радасным, каб яго не засліпалі чорныя пахаваныя хмары новай вайны, усім людзям добрай волі трэба цясней згуртаваць рады барацьбытоў за мір.

І. НІСНЕВІЧ.

Канцэрт фартэп'янайнай музыкі

У выкананні студэнтаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі абдысе канцэрт фартэп'янайнай твораў беларускіх кампазітараў.

Саната для скрыпкі і фартэп'яно А. Багатырова, паэма «А зязюля кукавала» П. Падкавырава, варыяцыі Э. Тырманд, сачыненні для габоя і фартэп'яно М. Аладава, «Калыханка» В. Залатарава і іншыя творы тых-жа аўтараў прыцягнулі да сябе ўвагу слухачоў.

Саната Багатырова мае яркую мелодычную тэму ў першай частцы, якая гучыць шырока і песенна. Па-філасофску глыбокая і эмацыянальна імклівая першая частка кантрастыруе з другой — тылу лірычнага апаздання, пабудаванага на тэме працяглай песні. Фінал, створаны на тэме вясёлай карагоднай песні, гучыць бадзёра, лагічна завяршаючы твор.

Выканаўцы санаты — студэнт Г. Асіовіч (скрыпка) і выпускніца А. Багданова (фартэп'яно) здолелі глыбока раскрыць эстэтычнае значэнне твора і сыгралі яго на добрым тэхнічным узроўні, хоць у фінале тэмп быў затрыманы.

Паэтычна прагучала фартэп'янайна паэма Падкавырава, напісаная пад уражаннем вершы Які Купалы «А зязюля кукавала». Студэнтка П. Ратнер выканала паэму з натхненнем, паказваючы пры гэтым добрае валоданне інструментам.

Студэнтка-выпускніца С. Бялькевіч сыграла фартэп'янайна варыяцыю Тырманд. Твор гэты захваляе сваёй шырацю, цікавы развіццём шырокай і наўзмінай тэмы. Дасканала мастацка трактоўка п'яністкі твора і яе майстэрства паказалі добрае ўражанне.

Санатыну М. Аладава для габоя і фартэп'яно з поспехам выканалі студэнтка Г. Алоўнік і Н. Пародкоўская. Добрае ўражанне пакідае «Калыханка» В. Залатарава ў чужай перадачы Р. Семанкі. Прэлюдыі П. Падкавырава ўдала сыгралі студэнткі Н. Духан і Г. Вяршыніна.

На канцэрце былі выкананы і мала цікавыя па мелодычнай і гарманічнай мове творы, такія, як «Танец» А. Клумава, «Гавот» А. Багатырова, два прэлюдыі Падкавырава.

В. СІЗКО, выкладчык Беларускай кансерваторыі.

У рускай секцыі ССР БССР

Пытанню перакладу лепшых твораў Беларускай літаратуры на рускую мову прысвечана свой сход руская секцыя ССР БССР.

Незадавальненне станам перакладчыцкай справы ў рэспубліцы выказалі ўсе пісьменнікі, што выступалі на сходзе.

Жорстка крытыкавалі многія паэтычныя і прозаічныя пераклады, асабліва П. Кабзарэўскага, В. Гарсіса і А. Клёнава. Вялікую шкоду, як зазначалася на сходзе, прыносіць тое, што некаторыя з перакладчыкаў, скарыстоўваючы сяброўскія адносіны, нярэдка прасоўваюць свае рамяніны пераклады ў часопісы і выдавецтва. І многія беларускія літаратары зазначаюць з гэтым. Перакладчыкі-ж, якія жывуць у Беларусі, ведаюць беларускую мову і могуць працаваць над перакладам у непасрэднай сувязі з аўтарам, застаюцца па-за ўвагай. Аб гэтым сведчыць хоць-бы тое, што ніводнае кіні Беларускай літаратуры з тых, што вынілі ў цэнтральныя выдавецтва, не перакладалі рускія пісьменнікі, якія жывуць і працуюць у рэспубліцы. Нават алмахан «Советская Отчизна» друкуе нядображасныя пераклады, зробленыя ў Ленінградзе.

Пасіюна часам адносяцца да перакладчыцкай справы і самі мясцовыя перакладчыкі.

Можна таму і распалася секцыя перакладчыкаў, якая была створана пры Саюзе пісьменнікаў БССР, дзейнасцю якой амаль ніхто не цікавіўся.

Аб усім гэтым гаварылі ў сваіх выступленнях Д. Осін, А. Міронаў, Д. Кавалёў, П. Кавалёў і іншыя пісьменнікі.

ПЯЦГОДЗЕ САМАДЗЕЙНАГА ДРАМАТЫЧНАГА КАЛЕКТЫВА

У красавіку 1949 года пры Бабруйскім клубе прамаксератны быў арганізаваны драматычны калектыў. Удзельнікі яго паставілі такія п'есы, як «Онаптва башкоў», «Так і будзе», «Жыццё пачынаецца зноў», «Позней каханне», «Плюш жаваранкі», «Платон Крэчэт», «Не называючы прозвішчаў».

За пяць год самадзейнага артысты паказалі 110 мнагакатых спектакляў на сцэне клуба, на гарадскіх тэатральных пляцоўках, у падшэфных калгасах і М'С. Калектыў абслугоўваў больш 80.000 людзей.

Б. ШУРЫН, мастацкі кіраўнік.

ЛИТАРАТУРАЕ АБ'ЕДНАННЕ

Пры рэдакцыі палскай гарадской газеты «Сяг комунізма» створана літаратурнае аб'яднанне, у якое ўвайшоў больш за дваццаць пачынаючых пісьменнікаў. Сярод іх — паэты Г. Бураўкін, К. Ермаковіч, І. Ушанка, А. Дакшчанка, Л. Стома і празаік Н. Палянскі, Г. Драбышэўская і інш.

На пасяджэннях літаб'яднання абмеркаваны творы маладых пісьменнікаў, змяшчаны ў літаратурнай старонцы газеты, і новая аповесць Н. Палянскага «Сябры-матчышкі».

Н. АНТОНАВА.

Вера Лютэва

24 мая пасля доўгай і цяжкай хваробы памерла пісьменніца Вера Сяргееўна Лютэва.

Смерць дачасна абарвала жыццё скрамнага работніка літаратуры, шчырага, сардэчнага чалавека.

Нарадзілася Вера Лютэва ў 1912 годзе на Смаленшчыне ў сям'і выскавага саматужніка.

Пасля заканчэння сярэдняй школы яна пачала свой самастойны жыццёвы шлях: працавала закладчыкам бібліятэкі, потым статыстыкам у Смаленску.

У 1936 годзе яна паступіла вучыцца ў Смаленскі педагогічны інстытут на факультэт мовы і літаратуры.

У гады Вялікай Айчыннай вайны В. С. Лютэва настаўнічала на Тамбоўшчыне, працавала ў Яраслаўлі ў бібліятэцы, а пасля ў гаце.

У Яраслаўлі ў 1943 годзе Вера Лютэва выдала першы зборнік вершаў «Воля і жыццё». У 1944 годзе разам з рэдакцыяй вайскавай акрутовай газеты Вера Сяргееўна прыхрала ў Мінск і засталася тут на сталае жыццё.

Самаадная праца мінчан патхліла пісьменніцу на стварэнне кнігі аб маладых рабочых трактарнага заводу. Яе аповесць «Зарыв над лесом» в'яўляецца адной з першых празаічных твораў у беларускай літаратуры пасляваеннага перыяду на індустрыяльнаму таму.

Вера Сяргееўна Лютэва апошні час была старшынёй секцыі рускіх пісьменнікаў Беларусі, членам рэдакцыі альманаха «Советская Отчизна». Многа сіл і часу аддавала яна выхаванню літаратурнай моладзі. Вера Лютэва была вельмі патрабавальнай да сябе і да сваіх сяброў-літаратараў. Да апошняга дня яна жыла і хвалявалася новымі творчымі задумамі. Дзеясце іх дачасна смерці.

Паміць аб Веры Сяргееўне Лютэвай — таленавітай пісьменніцы, разумнай і сардэчным чалавеку-другу, назаўсёды застаецца ў нашых сэрцах.

Група таварышаў.

Ад Смаленскага аддзялення Саюза савецкіх пісьменнікаў

З пачуццём глыбокага смутку даведліся мы аб дачаснай смерці Веры Сяргееўны Лютэвай.

Мы памятаем Веру Сяргееўну з часу з'яўлення першых яе твораў у пачатку 30-х гадоў у смаленскіх газетах і альманахах. З таго часу ўсе свае сілы і здольнасці Вера Сяргееўна аддавала напісанню

твораў, якія даламаталі-б камуністычнаму выхаванню савецкіх людзей.

Сціплы і патрабавальны да сябе літаратар, чуйны таварыш, добры актывіст, яна пакінула аб сабе светлую паміць па ўсіх, хто яе блізка ведаў.

Н. Рынскі, В. Шурьгін, Н. Антонаў, П. Прохараў, Е. Мар'яноў, Г. Фёдарав, І. Васілеўскі, Д. Дварэцкі, В. Звездава

З ЗАМЕЖНАЙ ПОШТЫ

Новыя настроі прагрэсіўнай кінематаграфіі

Наўзміна закончыўся міжнародны кінафестываль у Канах, на якім прысутнічалі кінематаграфічныя дзеянкі многіх капіталістычных краін. 23 дзяржавы паказвалі тут свае фільмы. Варта адзначыць іх некалькі новых настрояў. У адноўненне ад мінувана кінафестывалаў, тут быў наладжаны шырокі абмен думкамі паміж кінаробітнікамі, у якім таксама ўдзельнічалі прадстаўнікі Саюза і краін народнай дэмакратыі.

Дзеянкі кінематаграфіі капіталістычных краін разказвалі аб тым, што ў іх дзяржавы з'яўляюцца кінематаграфічныя цэнзуры. Дэлегаты раду краін нават вынеслі рэзалюцыю аб неабходнасці «свабоднай перадачы кінематаграфічнага вобраза».

Дэмакратычныя групы работнікаў кіно, якія кінуцца праўдзёна адлюстроўваць на экране жыццё сваіх народаў, працуюць у выключна цяжкіх умовах. Увесь свет ведае пра выдатныя поспехі італьянскай прагрэсіўнай кінематаграфіі. Лепшыя італьянскія прагрэсіўныя фільмы карыстаюцца ў нашата гледача вялікім поспехам. Але наш гледач не ведае, у якіх выключна цяжкіх умовах ствараюцца такія карціны. Аб гэтым разказвалі многія прадстаўнікі італьянскай кінематаграфіі.

Цяпер італьянская цэнзура пайшла ў рашучы паход супраць прафесійнай кінематаграфіі. Нядаўна ён забаронены новы фільм рэжысёра Луіані «Хроніка выключна палібоўнікаў», які карыстаўся вялікім поспехам на фестывалі. Другая новая прагрэсіўная карціна «Хлеб, мары і любіць» таксама, відаць, не ўбачыць экрану, бо частка яе негатыўна канфіскавана паліцыяй. Нават такая вяселіўная кінакарціна, як «Тато і Караліна», забаронена цэнзурай збыта таму, што ў ёй «не праўдзёна дастаткова павага да паліцыі».

Японскі антываенны фільм «Дзеці Хірасімы» карыстаецца вялікім поспехам у многіх краінах Еўропы. Але гэты фільм японцы не могуць убачыць у сабе на радзіме, бо ён забаронены іх цэнзурай.

З амерыканскіх фільмаў найбольшы поспех на фестывалі заваявалі новыя карціны «Соль зямлі» Наўва Ланда і «Такія будуць людзі» рэжысёра Герберта Біберамана. Абодва фільмы паказваюць жыццё простых людзей Амерыкі, абодва яны рэзка напрушваюць звыклі галівудскі «стандарт». Наводе апошніх востак гэтыя карціны наўрад ці будуць выпушчаны на амерыканскія экраны.

Супраць самавольства цэнзуры рэзка выступаюць нават памярковыя буржуазныя кінодзятчы. «Кіно — не шалёны сабакі», — кажаў старшыня Міжнароднага аб'яднання кінокрытыкаў Альдо Ланг, — яно не мае патрэбы ў намордніку. Неабходна пазбавіць кінематацтва ад няпр-

шаных апекуноў. Неабходна дабіцца таго, каб кіно магло ўвабляць праўду жыцця».

Што дагэтуль французскай кінацэнзуры, дык яе дзеянкі таксама сталі вядомы дэлегатам на фестывалі. Вядома, фірма «Патэ», якая існуе многа год, вырашыла ўключыць у свой кіначасопіс выступленне маршала Францыі Жуана супраць «бураліскага абарончага супольніцтва». Былі нумар кіначасопіса, у які ўваходзіла гэтая прамова, быў накіраваны ў французскія кінаатэатры, да іх гаспадароў сталі прыходзіць прадстаўнікі паліцыі, якія тут-жа забаранялі «шкодны» кіначасопісы. Гэты нумар часопіса быў канфіскаваны і ў адным з кінаатэатраў у Канах.

Новыя настроі радавых работнікаў буржуазнага кіно яскрава выявіліся і пры абмене думкамі на пытанню аб міжнародным «кінозасноўках». Усё мацней раздаваліся галасы супраць «дыктатуры фінансавых камбінатан» у буржуазным мастацтве. Амаль усе дэлегаты гаварылі аб неабходнасці міжнароднага супрацоўніцтва. Але большасць з іх пратэставала супраць палітыкі амерыканскіх кінофірмаў, у прыватнасці, супраць вядомай фірмы «Парамонт», якая выпускае нецікавыя карціны, пазбаўленыя нацыянальных рысаў. Як на прыклад, узгадваўся на нядаўні амерыканскі фільм «Каралева Марго», у якім авантурны раман Дзюма падаріў гэтаму неадарочны зменны, што яго нехта называе.

Усе дэлегаты фестывалі прышлі да таго выславу, што міжнароднае супрацоўніцтва неабходна, што магчыма стварэнне сумесных работ прадстаўнікі кінематацтва розных краін. Але пры гэтым, зразумела, павінны захоўвацца нацыянальныя рысы мастацтва і творчая асаблівасці кінематаграфіі кожнай краіны.

Вялікім поспехам на фестывалі карыстаўся выступленне на тэму пытанні савецкага рэжысёра Г. Александрова.

«Мастацтва», — сказаў ён, — павінна быць выказанікам душы народа. Магчыма стварэнне карцін прадстаўнікі розных краін, але для карцін, што будуць адзначаць сумесна рознымі народамі, патрабна знайсці адпаведна тэмы, якія дазвалялі-б работнікам кожнай краіны быць вернымі прынцыпам мастацтва сваёй нацыянальнасці, духу і розуму свайго народа. Толькі тады кінотворцы рознай нацыянальнасці змогуць узабагаціць алізн аднаго».

«Мы будзем рады, — сказаў ён у заключэнне, — калі з'явіцца стварцаў такіх фільмаў, якія былі-б цікавымі і навучальнымі для гледачоў усяго свету».

Р. САЛАГЕУ.

Новая беларуская опера

«Марынка» — так называецца новая беларуская опера, якую напісаў кампазітар Р. Пукет на лібрэта Э. Агніевіч. Опера прысвечана ўдзелу беларускіх дзяцей у партызанскай барацьбе з фашысцкімі акупантамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Нядаўна гэты твор быў праслуханы ў Саюзе савецкіх кампазітараў БССР. У абмеркаванні оперы прынялі ўдзел Д. Лукас, Я. Шчюккі, Д. Камінскі, Л. Асёліч, І. Нісневіч, М. Аладаў, рэжысёр опернага тэатра О. Маралёў, Я. Парватва і іншыя.

Было адзначана, што ў оперы ўдала скарыстаны элементы фантастыкі, ёсць запамінальныя мелодыі. Новая опера вызначаецца эмацыянальнасцю вакальных партый,

цёкавымі музычнымі характарыстыкамі дзеючых асоб, прыгажосцю і майстэрствам харавых эпізодаў. Аўтар удала выкарыстаў зэмравыя асаблівасці мужчынскіх і жанчын галасоў, што наблізіла іх характар да гучання дзіцячых галасоў. Цікава напісаны танцы.

Разам з тым, кампазітару было ўказана і на неабходнасць зрабіць аркестровыя эпізоды оперы і суправаджэнне арыяльных асоб больш разгорнутымі, яркімі і акрэсленымі. Неабходна таксама зрабіць эпілог оперы больш лаканічным і цэльным, паказваць ім сучасную барацьбу за мір ва ўсім свеце, за шчасце дзяцей.

І. НІСНЕВІЧ.

Байкі і прытчы

(Заканчэнне)

Тут алегорыя гранічна выразная і нясе вялікую ідэйна-мастацкую нагрузку. З самай дзеі і алегорыі, з карціны, створанай паэтам, натуральна вынікае мараль байкі: Шэ-ж не такі і кожны жыва лёс, Што пшэцца на хату кулявучы савескі вое?

Пасобныя байкі У. Корбана вызначаюцца значнасцю ідэйна-мастацкіх абавязкаў, трапным выбарам персанажаў. Байкікапісу больш узагодна байкі, дзе ён не павучае, а выкрывае адмоўнае ў жыцці і людзях. Цікавай па вырашонаму задуму в'яўляецца, напрыклад, байка «Буря». Бурячца знесла звычайнае яйца, а н іштунішкі з гэтай падзеі ўзніўся такі шум, быццам адбылося штосьці незвычайнае, нечуванае. І вывад:

Нямала й дзячоў такога-ж ліку — У справах вынікі з яйца, а крыку...

Паэт знайшоў патрэбную камендыную сітуацыю, стварыў жывую карціну і таму даў ёй дасціпна высьвецце чуюце самахвальства. Удала выбраныя сітуацыі, дакладнасць партрэтных характарыстык запісачыні У. Корбана творчы поспех у байках «Дума» і «Бякі і дом», дзе нагляднай востра і пераканальна выкрываюцца ворагі чалавецтва — падпалшчыкі новай вайны.

Там-жа, дзе паэт не знайшоў траліных састырачных становішчаў і не выявляў характэрных рысаў дзеючых асоб, яго спасцігла наўдзача. Прачытаўшы, напрыклад, байку «Самая зразумелая», толькі я маралі даведзешся, што тут гутарка ідзе пра міральных людзей розных нацыянальнасцей, якія разумеюць адін другога, калі гавораць аб Савецкім Саюзе. Праваільная думка, але яна не вынік з паэзіі, паказанай у творы; незразумела, да-

пехам аўтар замест асла мог увесці ў байку дэся, дзіка, або якую-небудзь іншую жывёлу.

Намы байкапісчыч часцей за ўсё так і робіць: выбіраюць жывельныя персанажы адвольна, не ўлічваючы іх шырока вядомых рысаў, прыкмет, асаблівасцей. Таму і даводзіцца сустракацца ў байках не з тымі «асламі», «ваўкамі», «лісіцамі», «цедзіракамі», якія ёсць у рэалісці. У байках асудзіць тое, чым асабіста асахлаўся Беліскі ў творах Крылова, — дакладнасць характэрнаў дзеючых асоб. У Крылова дзеючыя асобы баяк дзейнічаюць і гавораць, як адначасу В. Беліскі, «сачывацца са сваім характарам і сваім званнем». Няўмелае скарыстанне алегарычных вобразаў аслабілае сатырычную сілу байкі, прыводзіць да таго, што ў ёй адмоўныя з'явы толькі называюцца, а не выкрываюцца. Такія байкі, пазбаўленыя гнёўнай сатыры, знішчальнай іроніі, ператвараюцца ў неакрэслены, няпэўны верш з абавязковым прывескам у выглядзе драбязнай рытарычнай маралі.

Да таго-ж многія байкі не вылучаюцца і ў адносінах паэтычнай тэхнікі, прафесійнага майстэрства. Байка, як вядома, патрабуе сціплага, чаканнага верша, эканомнага і вобразнага слова, скарыстання ўсіх яго рознастайных сэнсавых адценняў. А ў большасці баяк Э. Валасевіча, М. Скрыпкі і У. Корбана вершы вялі і расцягнуты; не паршваючы сэнсу, можна выкінуць з байкі цэлыя радкі і нават асобныя часткі. Так, у байцы «Од райт!» не маюць ніякай сэнсавой і мастацкай нагаруцы радкі: «Ну, скажам, накатаху» і «Умеюць ладзіцца да дурнай пакуці». Яны ўведзены ў байку толькі для рыфмы са словамі «муху» і «шаўкі». Непрыемнае ўражанне застаецца ад грубых, натуралістычных выразаў, якія даволі часта сустракаюцца ў байках.

Хочацца, каб у нас, нарэшце, з'явілася сапраўдная байка — вострая, жывая, маляўнічая, паэтычная.